C-584/19. sz. ügy

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata 98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás

A benyújtás napja:

2019. augusztus 2.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Landesgericht für Strafsachen Wien (Ausztria)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. augusztus 1.

Az indítványt előterjesztő fél:

Staatsanwaltschaft Wien

Terheltek:

A***** és további ismeretlen tettesek

Az alapeljárás tárgya

Európai nyomozási határozat kölcsönös jogsegély útján történő végrehajtása

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerinti „igazságügyi hatóság” és az említett irányelv 2. cikke c) pontjának i. alpontja szerinti „ügyész” fogalmát, hogy az valamely tagállam azon ügyészségeire is kiterjed, amelyek ki vannak téve azon kockázatnak, hogy közvetlenül vagy közvetetten alá lehetnek rendelve a hamburgi igazságügyi minisztériumhoz hasonló végrehajtó hatalmi szerv egyedi

MUNKADOKUMENTUM

utasításainak az európai nyomozási határozat kibocsátására vonatkozó határozat meghozatala keretében?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, különösen annak 1. és 2. cikke

Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat

A hivatkozott osztrák jogi rendelkezések

Bundesgesetz über die justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen mit den Mitgliedstaaten der Europäischen Union (az Európai Unió tagállamaival büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésről szóló szövetségi törvény, EU-JZG), különösen annak 55. és 55a. §-a

Strafprozessordnung (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv, StPO), különösen annak 109. és 116. §-a

A hivatkozott német jogi rendelkezések

Gerichtsverfassungsgesetz (a bíróságok szervezetéről szóló törvény, GVG), különösen annak 146. és 147. §-a

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

1 A Staatsanwaltschaft Hamburg (hamburgi ügyészség, Németország) A***** és további ismeretlen tettesek ellen csalás miatt nyomozást folytat. A nyomozás alapjául annak gyanúja szolgál, hogy a terheltek 2018 júliusában jogellenesen megszerzett adatok felhasználásával 13 átutalási megbízást hamisítottak, amelyek alapján összesen 9775,04 euró került átutalásra egy meghatározott bankszámlára. Az említett bankszámla A***** nevére szól és azt egy osztrák bank vezeti.

2 A tényállás további tisztázása, és különösen a tettesek felderítése érdekében a hamburgi ügyészség európai nyomozási határozatot bocsátott ki, és azt a Staatsanwaltschaft Wiennek (bécsi ügyészség, Ausztria) továbbította. E határozatban kérik a bécsi ügyészséget az osztrák bankszámlára vonatkozó és a 2018. június 1. és 2018. szeptember 30. közötti időszakot érintő különböző számladokumentumok másolat formájában történő továbbítására.

3 A bécsi ügyészség az StPO 109. §-ának 4. pontja és 116. §-a alapján kéri a kérdést előterjesztő bíróságtól a bankszámlákkal és banki ügyletekkel kapcsolatos

MUNKADOKUMENTUM

információszerzés jóváhagyását azzal a céllal, hogy a bankot az európai nyomozási határozatban felsorolt, a megjelölt időszakra vonatkozó számladokumentumok kiadására kötelezze.

4 A hamburgi ügyészség a német GVG értelmében alá lehet rendelve a hamburgi Justizsenator (igazságügyi minisztérium) utasításainak, egyedi ügyekben is. Ezen igazságügyi minisztérium hierarchikus szervezetébe illeszkedik az említett hatóság, amely a hamburgi tartományi igazságszolgáltatást testesíti meg, és a végrehajtó hatalom részét képezi. A kérdést előterjesztő bíróság számára ezért felmerül a kérdés, hogy mennyiben ültethető át a Bíróságnak az európai elfogatóparancsról szóló 2002/584 kerethatározatra vonatkozóan hozott 2019. május 27-i OG és PI (lübecki és zwickaui ügyészség) ítélete (C-508/18 és C-82/19 PPU, EU:C:2019:456) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló 2014/41 irányelvre.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

5 A bécsi ügyészség véleménye szerint a C-508/18. és C-82/19 PPU. sz. ügyben hozott ítélet nem ültethető át a 2014/41 irányelvre, mivel az irányelv – a kerethatározattól eltérően – lehetséges kibocsátó hatóságként kifejezetten megjelöli az ügyészségeket is.

6 A C-508/18. és C-82/19 PPU. sz. ügyben hozott ítélet a hamburgi ügyészség szerint sem érinti az irányelvet, mivel az irányelv másként határozza meg a hatásköröket, illetve a kibocsátó hatóságokat, mint a kerethatározat. Az uniós jogalkotó azzal, hogy az irányelvben kibocsátó hatóságként kifejezetten megjelölte az ügyészt is, tudatosan és a tagállamok különböző jogrendszereinek ismeretében határozott meg más uniós jogszabályoktól eltérő szabályozást.

7 Ezenkívül az irányelv, amely a kölcsönös elismerés elvén alapul és a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozására irányul, nem vezethet kedvezőtlenebb helyzethez, mint amely a hatálybalépése előtt állt fenn.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

8 Az irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerint az európai nyomozási határozat olyan **bírósági** határozat, amelyet valamely tagállam igazságügyi hatósága ad ki vagy érvényesít. Az irányelv 2. cikkének c) pontja szerint a „kibocsátó hatóság” vagy valamely bíróság vagy ügyész (i. alpont), vagy bármely más, a büntetőeljárás során eljáró illetékes hatóság (ii. alpont). Amennyiben a ii. alpont értelmében vett „más hatóság” jár el, úgy az európai nyomozási határozatot a kibocsátó állambeli bíróságnak vagy ügyésznek érvényesítenie kell (lásd az irányelv 2. cikke c) pontjának ii. alpontját).

9 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ugyanakkor nem minden tagállamban létrehozott ügyészség felel meg a bíróságokkal szemben támasztandó

MUNKADOKUMENTUM

követelményeknek. Azokban az esetekben, amikor az ügyészség nem tesz eleget e követelményeknek, az elfogadott szabályozás tehát ellentmondást tartalmaz, amelyet fel kell oldani.

10 A C-508/18. és C-82/19. PPU. sz. ügyben hozott ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a németországi ügyészségek nem tartoznak a 2002/584/IB kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdése szerinti „kibocsátó igazságügyi hatóság” fogalmába, mivel ki vannak téve azon kockázatnak, hogy közvetlenül vagy közvetetten alá lehetnek rendelve az igazságügyi minisztériumhoz hasonló végrehajtó hatalmi szerv egyedi utasításainak az európai elfogatóparancs kibocsátására vonatkozó határozat meghozatala keretében, így nem rendelkeznek a szükséges függetlenséggel.

11 A Bíróság véleménye szerint a kölcsönös bizalom és a kölcsönös elismerés alapvető elve mindegyik tagállamtól megköveteli, hogy úgy tekintse, hogy az összes többi tagállam tiszteletben tartja az uniós jogot, és különösen az uniós jog által elismert alapvető jogokat (az ítélet 43. pontja). A 2002/584 kerethatározat keretében az illetékes igazságügyi hatóság a keresett személyt megillető eljárási jogok és alapvető jogok védelme érdekében az európai elfogatóparancs kibocsátásához a nemzeti jognak megfelelően ellenőrzi többek között az e kibocsátáshoz szükséges feltételek fennállását, és megvizsgálja azt a kérdést, hogy az egyes esetek sajátosságaira tekintettel az említett kibocsátás arányos-e (lásd az ítélet 67. és azt követő pontjait, különösen a 71. pontot). E jogvédelem biztosításához a kibocsátó igazságügyi hatóságnak kellően függetlennek kell lennie, ami a németországi ügyészségek esetében az utasításokhoz való kötöttségük miatt nem áll fenn.

12 A Bíróság által ezen ítéletben kifejtett megfontolások a kérdést előterjesztő bíróság szerint a következő okokból érvényesek az európai nyomozási határozatra is:

13 Az irányelv is a kölcsönös elismerés (lásd az irányelv (2) és (18) preambulumbekezdését, valamint 1. cikke (2) bekezdését) és a kölcsönös bizalom (lásd a (19) preambulumbekezdést) elvén alapul. Az irányelv is használja az „igazságügyi hatóság” (az 1. cikk (1) bekezdése), illetve a „kibocsátó hatóság” fogalmát (a 2. cikk c) pontja). Az európai nyomozási határozat esetében is kimerítően felsorolásra kerülnek azok az indokok, amelyek miatt a végrehajtó állam a végrehajtást megtagadhatja (lásd az irányelv (11) preambulumbekezdését, amely szerint az európai nyomozási határozat végrehajtása csak az irányelvben foglalt indokok alapján tagadható meg, valamint 11. cikkét, amely kimerítően szabályozza az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokait). Az Oberlandesgericht Wien (bécsi regionális felsőbíróság, Ausztria) ítélkezési gyakorlata szerint a kölcsönös elismerés elve ezenkívül azzal a következménnyel jár, hogy a végrehajtó államban főszabály szerint el kell tekinteni az intézkedés arányosságának és szükségességének vizsgálatától.

MUNKADOKUMENTUM

14 Az irányelv ugyan a kerethatározattól eltérően kifejezetten rögzíti, hogy a bíróságokon és bírákon kívül ügyészek is bocsáthatnak ki (illetve érvényesíthetnek) európai nyomozási határozatot, így azt a következtetést lehetne levonni, hogy nem releváns, hogy az adott ügyész ki van-e téve azon kockázatnak, hogy alá lehet rendelve valamely végrehajtó hatalmi szerv egyedi utasításainak. Azt is mérlegelni kell, hogy a személyes szabadság elvonása és az érintett személy más tagállamnak történő átadása, amivel az európai elfogatóparancs végrehajtása általában jár, az alapvető jogokba való rendkívül súlyos beavatkozást jelent. Ez különös mértékben indokolja, hogy kellően független szerv hozza meg azt a döntést, hogy kibocsátásra kerül-e európai elfogatóparancs vagy nem.

15 Másrészről az európai nyomozási határozat szinte valamennyi nyomozási cselekményre kiterjed (az irányelv 3. cikke), így ilyen határozat kibocsátható például házkutatás, megfigyelés, lehallgatás vagy telekommunikációs eszköz megfigyelésének elrendelése érdekében. Ezek az intézkedések is rendkívül jelentős mértékben érintik a szóban forgó érintett személy alapvető jogait. Ezenkívül figyelembe kell venni, hogy az irányelv 1. cikkének (1) bekezdése kifejezetten előírja, hogy az európai nyomozási határozat esetében bírósági határozatról van szó, ami erőteljesen amellett szól, hogy csak olyan ügyészségek tekintendők az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben megjelölt rendelkezések értelmében vett „igazságügyi hatóságnak” vagy „ügyésznek”, amelyek megfelelnek az Európai Unió jogában a bíróságokkal szemben támasztott követelményeknek. Mindenesetre ezen követelmények közé tartozik a függetlenség, amely külső szempontból azt feltételezi, hogy az érintett fórum teljesen autonóm módon gyakorolja feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alá lenne rendelve, és anélkül, hogy bárhonnan utasításokat kapna, így védett az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét, és határozataikat befolyásolhatja (lásd az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének (2) bekezdését, valamint az arra vonatkozó ítélkezési gyakorlatot, például: 2018. július 25-i Minister for Justice and Equality ítélet, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 63. pont, további hivatkozásokkal).

16 Azzal az érvvel szemben, hogy az irányelv nem vezethet kedvezőtlenebb helyzethez, mint amely a hatálybalépése előtt fennállt, azt lehet felhozni, hogy az európai nyomozási határozat mint eszköz az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben megjelölt rendelkezések értelmében vett „igazságügyi hatóság” és „ügyészség” fogalmának megszorítóbb értelmezése esetén is az Európai Unión belüli, határokon átnyúló nyomozások jelentős gyorsítását és egyszerűsítését eredményezné, mivel abból lehet kiindulni, hogy az Európai Unió egyes tagállamaiban az ügyészségek kellő függetlenséggel rendelkeznek. Ezenkívül az irányelv a megjelölt fogalmak megszorítóbb értelmezése esetén is számos könnyítést biztosít az eddigi kölcsönös jogsegélyhez képest, például annyiban, amennyiben az európai nyomozási határozat elismerése vagy végrehajtása megtagadásának indokai nagyon szűken kerültek meghatározásra, mivel a végrehajtó állam a kölcsönös büntethetőséget csak korlátozott körben vizsgálhatja (lásd az irányelv 11. cikke (1) bekezdésének g) pontját), továbbá annyiban,

MUNKADOKUMENTUM

amennyiben az intézkedés arányosságának a végrehajtó államban történő vizsgálata (legalábbis az Oberlandesgericht Wien [bécsi regionális felsőbíróság] ítélkezési gyakorlata szerint) főszabály szerint elmarad.

17 A kérdést előterjesztő bíróság szerint e megfontolások alapján az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre nemleges választ kell adni.

Gyorsított eljárás iránti kérelem

18 Az európai nyomozási határozat kiemelkedő gyakorlati jelentőségére tekintettel a gyors tisztázás számos nyomozás szempontjából nagy jelentőséggel bírna, annál is inkább, mivel az előterjesztett kérdés valószínűleg más olyan tagállamok számára is releváns, ahol az ügyészségek Németországhoz hasonlóan ki vannak téve azon kockázatnak, hogy alá lehetnek rendelve valamely végrehajtó hatalmi szerv egyedi utasításainak. Az érintett személyek alapvető jogaiba történő, az e határozatok végrehajtásával járó beavatkozások alapján – a fentiekben kifejtetteknek megfelelően – fennáll annak a veszélye, hogy az alapvető jogokba való említett beavatkozások az uniós joggal ellentétesek lehetnek.

MUNKADOKUMENTUM